

Ղազարամբղ համարատա 2ար-
դենային վե չուսմա իրբեյի կիւն-
քի բաղ օրումուր Գր.
Սենեկիկի պարա իբն բեշին 60
Այրբ ալլըղը 35
Սենեկիկի բեշին բաշար իբն 85
Այրբ ալլըղը 45
Բարա իւնիքի պիգե ալիս տիւ-
90 դրաշուգ բարա բուաւ 80
դրաշա գաղույ օրումուր
15 կիւնիկի բիւսիս 60 բր. տըր-

ՄԵԶՄՈՒՄԷՏ

30 րարս

30 րարս

مجموعه اخبار
ك اوغلي قديم جادى ٧٥
DIRECTION
DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAR
Grand'Rue de Pera 65

Ղազարամբղ միւթալիկ խոստումով իշին Յ. ԹՈՂՈՅԵԱՆ միւրաճառով օրումուր — Իստանբուլի Պէյոզլուստ շատուի քէպիւրա՛ն Ն. 65

ԱՍԻԹԱՆԻ 20 ՄԱՅԻՍ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՍԻԱՆԵԱՆ

Այր բաւ սրտին Աստուծոյ
Ան, Կոյսն Ստրիւմ կարապետող

Հեղձանդուկ հաւատարմօք կը դրեմ այս
տուրքս :

Սիրողն եւ սիրելին ամենօրեանս ողոր-
քոյ Կուսին Մարիամն՝ անոր նուիրուած
ամսոյն մէջ, վարդերուն ամսոյն մէջ, կը
խամբէր յանկարծ, լուռօք իր լուրջ մը
պէս, անցեալ տարի, իրիկուն մը, Կարա-
պետ Արքեպիսկոպոսն Ասիանեան :

Կարապետական կոչմամբ ճոխացած,
վարդատիւ, հասարակած առաքելութիւն-
ներով գերազարգարուած, արքանդի, օրը-
րակաց, ախ, պէտք էր որ ապրէր այն
մեղի քարոզչութե համար, մեղի բարի օրի-
նակ ըլլալու համար :

Այսպիսի անդամակերպութեան ունայնու-
թիւնը, մեր ամենախելաւ հիշուածներ կը
քարոզէր քաղաքաբարա : Յանկարծակի,
անկեղծօրէն մը մէջ մահաւանդութե ուղեց
զոյն հասարակ իւր քարոզութիւնը :

Նրկանծորան, մեղքակալ լարդապետ-
ութեամբ մարդկային ազգը սրտակաթ
ընող քաղաք Նաղովիցի կը քարոզէր մե-
ղի, կը սիրցնէր մեղի, ինչ փայտայտ ա-
նուութեամբ եւ գործով, ամենքը գիտնու-

Ինչ սքանչելի ջերմեանաւորութիւն Ա.
Կուսին համար, քանի՞նք հաւատարմօք,
մեղիքայն, զորացու իւր հոգեբուխ, հո-
գեւած քարոզութեամբ, իւր երկիր-զաղարդ
օրինակով :

Օկիւպէն թիւեթի վրայ խօսելով, ան-
ցեալ չարաթ օրը, այս պատուական թիւ-
թիւ սինանկերուն մէջ, հոգեկեն ներսէս
վարդապետ Փափաղեան, կը յիշէր զերա-
զանց պատմաբանին, օր մը, ուր ուրեմն, զե-
նեղից յաղթութիւն ձաւաւորէն, եւ ըսելն
մեծիմաստ, պիւրապիտ Հայր Կրիստոսին թէ,
«Աս, կը խօստանամ ձեզ, պիտի խոստու-
վանիմ, պիտի հաղորդուիմ» :

Մաքէս չիլլար այն հոգին թափանցող,
ամեղք, գերազարգաց, քաղցրանող նայ-
ուածքն օրով օր մը, Ղալաթիւս, Պապիւր-
քարանը, խօսք կ'աւելուր ինքնին հոգեւոյ
բարեկամօք՝ պիտի ձգնուցեալս որ խօս-
պովանիմ, հաղորդուիմ, չաւ մը տարիներ
թերանալէս, ուժանալէս ետքն, եւ կը վե-
րաբարձընէր ինքնին, անմահ մօրս, ի աղայ
տիւր, ինքն տուած հաւատքն, ետանդնալից,
ինքնայնի, անախառն, համարձակածայն :

Ընդունէ, աշխու եւ սիրեցեալ Հոգի, այս
արտաւարտութե տուրքս իւր զոյգն նշան
իմ խորին երախտագրութեան մեծ սիրտը
եւ հոգեկեն շնորհաց համար, եւ անկե-
ղայար կ'իլ ինքնին երկրացոյ միջնու-
ցապօր՝ արմատաւոր մեծարանաց սպասա-
հարկութեան մէջ, զոր պարտական եմ եւ
ձեռնարկելու, հոգեկենամեալս Քիւզլէ յար-
գելն եւ անձկալի յիշատակիդ :

Այսպիսի տուրքին վարդապետներ՝ որ
կարող են կարապետը ըլլալ Աստուծոյ,
պէտք է որ ապրին մեր ամենուս համար,
մեր Հասարակութեան համար, եթէ այս-
պիսիք պիտի մեր մէջ, կը կարապետը
մեր, աւա՛ղ :

Քարոզչն որդիս Արաւհամու յարուցա-
նելու կարող եղող բարերարն Աստուած
չորհէ մեղի, Ասիանեան Կարապետ Արքե-
պիսկոպոսն պէս հոգեկեն հոգեկեն, հոգեկեն,
հոգեկեն նորոգչներ, այս այսր անգը
զեղեւող տառնող հաւատքն, եւ աւելաւ-
կաւ, անախառն, հեղատեղ անախառն-
րութեան տիւր օրերուն մէջ...

ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՐԱՊԵՏ

Յ. Գ. Արաւհամու ինքնին Հոգեկեն Տեան
Հանդուցելոյն, մահաւանդ տարեգրութիւն տը-
թիւ, ճանաւոր Պատարագով, հոգեկեն, հոգեկեն,
հոգեկեն կատարուեցաւ, անցեալ
չորհէ յաղթութիւն օրը, մեծ արտաբանութեամբ,
Սթանբուլի եկեղեցին՝ այն եկեղեցին ուր
հաստատեց, այնքան խանդակաթ սիրով,
Պոմպիլի Արքայ Կուսին պաշտօնը :

Հոգեկեն Տէրը մտադիր է մօտերու Հան-
գուցելոյն յիշատակին մտանալու կ'ըլլով
մին ալ յաղթելու եւ իրեն մեծարանաց եւ
սիրոյ նոր նշան մը տուաւ Ձեռն ուղեր կան-
խել ճանուցանել զայն մերայնոց :

Նրկանցեալ ըլլալ մեր սիրելի Հոգեկեն
Տէրն՝ որ իւր իրարու յաղթող մեծ սքա-
նք մէջ եւս աշին բան կը հոգայ գործու-
լիւ մտադրութեամբ :

Կ. Գ.

ՊԱՏԱՐԱՆ ՄԵՏ ԴԵՄ ՄԻ
ՕԿԻՍԵՆ ԹԻԼԵԹԻ

«Ամենին օրումուր պիտու-
նելն մին է գիտնալ թէ ուր-
խաւած է մարդ, եւ ամենին
հեղապի գիտնալն մին է զբա-
նել իւր մեղքութիւնը» :

ԺԱՆՊԵՐ

Նրբ թիւեթի իւր պատմական ընթացքով
երկարութեան ինքնին կը հրատարակէր, եւ-
կու տաղանդաւոր եւ հոգեկեն հեղեկե-
ներ մահաւանդ ըլլին իւր գրուածոց թիւի
եւ սխալ մտնելը, Ասիանեան աշխատեալս
մէջ, Լեւոն Օսկան, նախկին աշակերտ
Էգոլ Նոմալի, ջերմ եւ խանդաւոր հա-
ւատարմօք մը, որոյ քննադատական տիւ-
րացն է. Պ. Օկիւպէն թիւեթի, իւր պատ-
մական գրութիւնն եւ իւր պատմութիւնն :

Նրկարդն էր ժ. Մ. Սէօլէօր Կորնի,
աննշան գիւղի մը ժողովրդապետ, բայց
անգամ լողմաթիւ գիտնական ընկերու-
թեանց, իւր հերքումը հրատարակեց այս
տիւրքային տակ. Պաշտպանութիւն Նիւդե-
ալ ընդդէմ Պ. Օկիւպէն, Օկիւպէն եւ Ամե-
տի թիւեթի, Սիւլիկ, Ամբիլի, Քիւնի, Ֆո-
րիլի, եւ այլն :

Կորնի ընդադատելով հանդերձ իւր ժա-
մանակակից հեղեկանքներն՝ կը խոստու-
վանէր անկողմնակալ արդարութեամբ թէ
սքա գրալի յաւաքագրութիւնն մը ցոյց
կուտային եւ թէ չէին կրնար բողոքաւորել
վերջին գարու նենգաւոր եւ նոգալի գը-

րդեկութե, որք անհաւատով յանդգնու-
թեամբ ուրացած էին գարաւոր եւ ամե-
նէն աշխատ ճշմարտութիւնները : «Սյմ, Կ'
ընէր, չգիտնուի թերեւս մի միտի լուրջ
գրաւոր որ մեծարանք մը չընծայէ քողա-
քով ինչ աղեղնութեան Աւետարանի եւ
Նիւդեալ, որ նորա թարգմանն է... Ե-
կեղեցին, այնչափ երկար ժամանակ իմա-
ցակաւութիւն եւ ինքն Ներուրի, կը մե-
ծարոյ իւր մայր եւ դպիտակ արդի աշ-
խարհի» :

Սալայն դու բաւական նախադաւա-
րութե, բաւական անկաւ գաղափարն-
ներ կային, եւ կորովալիս ընդադատն մի
սա մի տաղանց զանոնք, ի հանգէս ա-
ծելով ոչ միայն պատմական գիտութեանց
զարմանալի աշխատութիւնն մը, այլ եւ ըրի-
տանկալան բարութեան աղեղնիկ օրինակ
մը, Կարծես նշանաւոր ընտրած էր իրեն
մեծին Ս. Օդոտովնոսի խրատը, խնայեցէ՛ք
ամենքը, սպաննեցէ՛ք մոլորաբխները : «Թէ
Պ. Թիւեթի մոլորութիւնը, կ'ընէր նա,
կանխապէս մտածած ըլլան, կը մերժեմ
այս կապով համոզմանը բոլոր գորու-
թեանը» : Իւր խոցմաթիւ եւ փայլուն աշ-
խատութեան վերջը՝ կ'ողտաւէր անհամբեր
թէ ինչ տարագրութիւն պիտի թողոր իւր
ընթերցողաց վրայ :

Այն ինչ տաղանց թիւեթի իւր զէմ եւ
զած ընդադատութեան ընթերցումն, իս-
կայն ձեռք առաւ լեւաթին իւր երկարութե-
թիւեթին, մահաւանդ «Անդիլայ Ալլապ-
հապարքեան Պատմութիւնը», եւ օրինա-
կելի ճշմարտարարութեամբ հանդաւոր իւր
մոլորութիւններն, սկսաւ սրտագրութիւն-
ները կատարել անկողն : 1855ին Բարիլէն
կը գրէր սա Գրք. Տ. Կորնի. «Երբ որ այն
սխալներն գրաւ գործած եմ եւ որք ինձ
ցոյց տրուեցան խոցմաթիւ կ'ըլլալ» : Կ'ընէր
սրտագրած զայն ինչպէս որ պատմաբանի
ինքն կը պահանջէ ինքնին : «Մոլորութե-
թիւեթին խոցմաթիւ եմ իմ գործնաւ մէջ,
կ'ընէր գործնաւ արդի բարեկամի մը, ցաւ
պատմաբանին ինձ վերադարձով չարակամ
թիւեթութեան ընդդէմ կ'ընէր ինչ որ տը-
գիտութեան հետեւանքն էր միայն, բայց
կուգեմ որ հնազանդ կ'ընէր գործնաւ
զանոնք որոգրուելու» (*)

Ինչ սքանչելի օրինակ անկեղծութեան,
աւետարանական խոցմաթիւեան, ինչ ան-
մահաւանդ զատ ամեն ներկայ եւ աղաղայ
մտանալիքներն... Բ'ընէր ճշմարտ եւ
թէ մեծ մարդիկ նոյն իսկ մեծ են իրենց
վերադանաց մէջ, եւ թէ կարճամիտ անախա-
ռութիւն, անդեղ յամառութիւն միջակ ու
նաւթի հոգեկենութե քանին են միւրս :

Դարձեալ խօսելով Ասիլի Բէլալի, —
այն տանն արդը կ'ընտարակաւ, ոյսօր
եղիկապոս Օգլոնի, ծիրանաւոր եւ անգամ
Ֆրանսական Կաճաթին, — կ'ընէր, «Կաթի-
լիկէ Եկեղեցին դատար եւ նման անձի մը
որ մեծ եկեղեցոյ մը աղաղակներուն ար-
ուեստարտական արժէքը հրահանգու-
համար՝ շտապար զանոնք միայն գործն-
քննելով, Այսպիսի գործեր ճշգրէ հասկոմ-

(*) Branchereau, p. 247.

լու համար, պէտք է մանկ չէնքին մէջ եւ
ուղղակի զէմն նայլ աղաղակներուն որ
զայն կը գարաւորն նոյնպէս պէտք է վա-
րուիլ Կաթիւլիկէ Եկեղեցոյ նիւտամար
Ջայն լաւ դատար համար, պէտք է ներս
մանկ եւ զայն ներսն տեսնել» (**) :

Ան մի քանի ուրիշ խորհրդածութիւն-
ներ ոչ նուազ չինիլ եւ հրահանգել. «Կու-
գեմ պարզամիտ հոգեկեն հաւատքն ու-
նենալ : Փիլիսոփայ չեմ ես, այլ պատմա-
գիր մը : Ձեմ ջանար քրիստոնէութեան բը-
նազանցութեան խորը թափանցել, իմ կա-
րողութեան վեր է այդ, կը նկատեմ Նիւ-
դեցին իսկեւ իրողութիւնն մը որ իմ ուշա-
գրութիւնն կը գրաւէ եւ զոր չեմ կրնար
ոչ ջնջել ի բաց եւ ոչ ի դերեւ հանել :
Միւս կողմանէ՝ եթէ վորձեմ մեկնել մարդ-
կային պատճառներով այս իրողութեան
գոյութիւնն եւ իւր ամենազգի հետեւանք-
ներն պատմութեան ընթացքին վրայ, ան-
վրէպ չեմ յաղորդել Մարդկային պատճառ-
ներն համեմատութիւն չունին քրիստոնէա-
կան կրօնի հաստատութեան հետ յալար-
հի եւ նորա տարածման հետ ի ձեռն Եկե-
ղեցոյ : »

«Եւ ոչ մի կողմանէ կը տեսնեմ ոչ մի
լաւ պատճառաբանութիւն ընդդէմ Կաթի-
լիկէ կրօնի, եթէ ինչպէս Եկեղեցոյ պատ-
ուիրանաց վրայ է, ամենայն ինչ լաւ, բա-
նաւոր, վերաբար է հոն, ամեն ինչ միջնու-
ամենադպր զործողութիւնները (pratiques),
մարդ ամենքն ոչ մի կրնայ խոցու-
աւանց ցաւելու : Արդար չէ վարանել, Պէտք
է հոնիկ հոն ճշմարտ վերաբարակութեան,
ճշմարտ գործնական իմաստութեան հոն
պիտի առաջնորդեն տակաւ առ տակաւ» :

Այսպիսի անկեղծ յայտարարութիւններ,
պտուղ իւր հոգեկեն խորին համոզման, հա-
ւատարմաւ բարեկամներու միայն լաւի չէր
ընէր, այլ ամեն ժամանակ եւ ամենուր
առջեւ, երբ խօսելու առիթն ունեւորանար
իրեն «Օր մը, կը պատմէ իւր մտերմութե-
րէն մին, անձ մը որ ինքնին զայն կը
կարծէր պատմութեան մէջ՝ համարձակե-
ցաւ ըսել իւր ներքալութեան ինչ պտու-
թիւնն մարդկային հաստատութիւնն մ'էր
որ կը համէր չորհող դար» : «Իւր սխալի-
ք, պատմութիւնն կը համէր միջնու : Աւեր
Պետրոս, եւ Սուրբ Պետրոսով Յիսուսի Գը-
րիստոսի, որ է աստուածային հիւնարդին
Եկեղեցոյ» (**) :

Յոյժ սակաւաթիւ հեղինակներ եւեթ
կոցած են ի յայտ ամեկ ընդդատութեանց
ստիւն : Այնքան զգոնալիս լը՛լու իւր, այն-
քան զերաղանց արժանապատուութիւն
(dignité) արքան Պ. Օկիւպէն թիւեթի «Աս-
տուած կը հանդուրժէ, կ'ընէր նա, որ մօր-
գիկ ընդադատեն իւր գործնէն, որք կա-
տարեալ են, ինչու դժուր լինի որ կը
քննադատեն իմ գործնէն, որք ինքն ու
անհատար են» : «Ամեն օր, ամեն գի-
շեր, ժամանակ կը խնդրեմ Աստուծոյ ա-
ւարտելու սրտագրութիւններս, վասն զի

(*) Mgr Perraud, p. 15.
(**) Branchereau, p. 247.

